

CAPITOLUL 15

Anabapțiștii și martirajul

În multe dintre orașele Elveției din anii 1520, se adunau grupuri de creștini care cercetau Scripturile pentru a descoperi care este credința creștină adevărată. Între 1523-1524 d.Cr., unul dintre aceste grupuri de lângă Zürich a ajuns la concluzia că botezul copiilor nu este în concordanță cu Biblia. Ei au observat că botezul trebuie să fie precedat de credință personală și pocăință. Acționând în conformitate cu noua lor înțelegere a Bibliei, unul dintre conducătorii grupului s-a botezat pe sine mai întâi și apoi i-a botezat pe toți ceilalți care făcuseră o mărturisire personală de credință. Pentru că acești credincioși au fost rebotezați, ei au ajuns să fie cunoscuți ca anabapțiști (cei care rebotează).

Forma aceasta cea mai radicală de manifestare a Reformei s-a răspândit cu repeziciune din Zürich în multe alte părți ale Europei. Biserica Romano-Catolică i-a tratat pe anabapțiști la fel ca și pe ceilalți reformatori: cu focul și cu sabia. Totuși, nu numai catolicii erau împotriva lor. Și celelalte confesiuni reformate au ajuns să-i considere pe anabapțiști atât de periculoși, încât s-au hotărât să folosească forța pentru a-i extermina cât mai repede cu putință.

Reacția violentă împotriva anabapțiștilor era cauzată de consecințele ecleziastice și politice ale unui botez bazat pe alegere personală. Atâta timp cât se botezau copiii, orice individ născut într-o anumită zonă era încorporat în mod automat în biserica aceluia teritoriu. Orașul-stat, care era la baza formei de guvernământ și a structurii economice în majoritatea locurilor, considera că religia este o problemă de stat. Guvernul era cel care decidea religia supușilor săi, iar botezul copiilor era una dintre formele de asigurare a conformării absolute a tuturor cetățenilor la regulile statului respectiv. Dacă fiecărei persoane i s-ar fi dat dreptul să își

aleagă religia și, împreună cu ea, dreptul de a fi sau a nu fi botezați, la alegere, atunci statul urma să piardă întregul control asupra vieții religioase a supușilor săi: Biserica însăși înceta atunci să mai fie o biserică teritorială (parohie). În schimb, ea devenea adunarea deliberată a unor persoane care au ales o anumită credință și au fost botezate în ea.

Ca o consecință a credinței lor într-un botez bazat pe convingerile personale și pe alegerea individuală, anabapțiștii au fost primii oameni din istorie care au pledat în favoarea libertății de conștiință. Ei au fost primii care au spus că omul trebuie să fie liber să aleagă dacă vrea să fie creștin, iudeu, musulman sau ateu. Însă o asemenea idee părea absurdă la vremea aceea. Ea însemna să se ia de la conducătorul sau conducătorii statului dreptul de a determina religia ținutului. Acest lucru reprezenta o amenințare de ordin politic și era considerat o primejdie de moarte pentru toți conducătorii de state. Prin urmare, anabapțiștii au ajuns să fie considerați anarhiști și rebeli împotriva statului.

Tocmai din acest motiv, toată cruzimea autorităților medievale s-a întors împotriva lor, fără nici o urmă de milă sau îndurare. Când erau arestați, anabapțiștii erau torturați îngrozitor pentru a fi forțați să renunțe la „erezia” lor. Dacă tortura nu își atingea scopul, atunci erau decapiați, înecați în lacuri sau răuri, ori arși pe rug. În alte locuri, toți bărbații, femeile și copiii au fost fie măcelăriți, fie forțați să plece în exil.

Persecuția crudă și aducătoare de moarte împotriva anabapțiștilor a durat aproape un secol și jumătate, perioadă în care multe mii de anabapțiști și-au dat viața pentru credința lor și mulți alții au îndurat numeroase alte forme de suferințe de nedescris. Fiindcă persecuția a durat atât de mult, anabapțiștii au avut destul timp ca să se gândească la suferințele și la martirajul lor, cercetând permanent Scripturile pentru a găsi explicația pe care le-o dădea Dumnezeu. Astfel ei au fost în stare să-și dezvolte propria lor teologie a suferinței și a martirajului.

Înainte de a le examina scrierile referitoare la aceste probleme, trebuie să știm că diferitele grupuri de anabapțiști din Europa au primit de obicei diferite nume; cel mai adesea, ei erau numiți după fondatorul lor din fiecare țară. De exemplu, în Germania liderul anabapțiștilor era Hutter și de aceea au fost numiți hutteriți. În Olanda au fost numiți menoniti, după Menno Simons. Cei mai

mulți dintre descendenții lor trăiesc astăzi în Statele Unite și în Canada.

Punctul de plecare al credinței anabapliste era o întâlnire personală cu Isus Cristos și o unire personală cu El, exprimate public în actul botezului. Anabapțiștii se așteptau să vadă această unire personală cu Cristos demonstrată printr-o transformare autentică vizibilă a vieții omului. Ei preluau o manifestare exterioară a experienței launtrice. Pocăința curva de viața sa din trecut trebuia dovedită printr-o schimbare radicală a comportamentului. Viața celui care se pocăia trebuia să fie adusă în întregime și fără compromisuri sub dominația lui Cristos și trebuia apoi trăită în ascultare de El. Nu este deloc surprinzător că unul dintre cuvintele cheie în teologia anabapțiștilor era „ascultare”. Celălalt cuvânt cheie era „a urma”; creștinul era chemat să-L urmeze pe Isus, adică să trăiască așa cum a trăit El pe pământ și să asculte de poruncile Lui. Ei au fost auziți adesea declarând că „nimeni nu-L poate cunoaște cu adevărat pe Cristos decât dacă îl urmează în viață”.

Conform învățăturii anabapliste, a-L urma pe Isus, sau a fi ucenicul Lui, înseamnă a-L imita în fiecare domeniu, în special în cel al suferinței – în purtarea crucii. Isus însuși a fost văzut ca un martir și Cap al tuturor martirilor creștini. Iată cum L-a prezentat Thielemann J. van Braght:

Lui Isus Cristos, Fiul lui Dumnezeu, I-am acordat primul loc între martirii noului legământ; dar nu și în timp, căci în această privință Ioan a fost cel dintâi și a murit înaintea Lui; ci în ceea ce privește vechidica persoanei Sale, căci El este Căpetenia tuturor sfinților martiri, prin care toți trebuie să fie mântuiți.¹

Menno Simons L-a descris și el pe Isus în următorul fel: „Gloria eternă a fost dezonorată, Dreptatea eternă a fost persecutată, Adevărul etern a fost blasfemiât... Viața eternă a fost făcută să sufere o moarte rușinoasă.”²

Martirajul Fiului lui Dumnezeu a fost o victorie a lui Dumnezeu

¹ Thielemann J. van Braght, *The Bloody Theater or Martyrs' Mirror of the Defenseless Christians*, trad. engl. de J. F. Sohm, reimp., Scottsdale, Pa, Herald Press, 1979.

² Citat în Ethelbert Stauffer, „The Anabaptist Theology of Martyrdom”, *The Mennonite Quarterly Review* 19, nr. 3, 1945, pag. 191.

într-o aparență slăbiciune, căci cel rău a fost înfrânt exact de aceeași manifestare supremă a puterii lui Dumnezeu. Acceptând moartea Fiul lui Dumnezeu a înfrânt moartea și a realizat astfel mântuirea lumii. Însă faptul că Isus a suferit pentru mântuirea lumii înseamnă că suferința a luat sfârșit și că nimeni nu mai trebuie să sufere. Din contră, lupta nu este încă încheiată, forțele răului nu au fost încă definitiv învinse și Cristos mai are de suferit prin ucenici. Iată cum a exprimat în 1524 acest adevăr fundamental Conrad Grebel, unul dintre fondatorii primului grup de anabapțiști din Zürich, Elveția:

Adevărații credincioși creștini sunt niște oi în mijlocul lupilor, oi pentru tăiere. Ei trebuie să fie botezați în durere și necez, încercare, persecuție, suferință și moarte. Ei trebuie să fie încercați cu foc... Și dacă trebuie să suferiți pentru aceste lucruri, știți bine că nu poate fi altfel. Cristos mai trebuie să sufere în măduarele Sale.³

Anabapțiștii au privit suferința și jertfa lor de sine în primul rând ca pe o participare la suferințele lui Cristos și ca pe o părtășie cu Cristos la lucrarea crucii Lui; sacrificiul ucenicilor este un co-măntuirii spre triumful adevărului. Pentru anabapțiști, scopul Cristos. Totuși, această transformare este posibilă numai prin suferința lui Cristos în credincios. Suferința îl curățește pe credincios și îl transformă după chipul lui Cristos, apropiindu-l de Dumnezeu într-un mod special.

Pe lângă faptul că suferința este o curățire și un mijloc de transformare a credinciosului, ea mai este și testul și dovada că el este un credincios autentic. Fragmentul care urmează este mărturia unui credincios anabaplist care a fost torturat cu sălbăticie pentru credința lui și a fost condamnat la moarte. Din temniță, Jan Van Kuyck îi scrie fetei lui:

Da, inima mi-e plină de bucurie că Domnul m-a socotit pe mine, sărman om, vrednic să sufăr atâtea reproșuri și dispreț, atâtea amenințări și biciuiri. Cu acestea Domnul arată, așa cum a arătat și în cazul celor mai iubiți aleși ai Săi, că mă tem de El cu toată sinceritatea, că mă încred în El în cel mai mare necez și că Îi iubesc din inimă. Inima

³ Citat în Robert Friedmann, *The Theology of Anabaptism*, Scottsdale, Pa, Herald Press, 1973, pag. 131

mea tresăltă de bucurie în trupul meu pentru că avem un asemenea Dumnezeu bun și scump. Credeam că Îi iubesc, dar acum când pielea îmi este atinsă, El însuși este Cel care dovedește cel mai bine acest lucru. Iov 2:4, 5. Însă, aleasa mea, nu fi descurajată de această relatare; această carne nebiblică merită și mai mult, dar Domnul ne muștră după îndurarea Sa. Astfel credința mea este încercată ca aurul în cuptor; acum toate promisiunile glorioase ale lui Dumnezeu îmi aparțin de aceea, îmi este pregătită cumna vechii vespice; da, Regele nostru, Cristos Isus, mă va onora El însuși. Luca 12:37. O, vai! Cât de bine știu că nu sunt vrednic; însă Domnul nostru a obținut acest lucru de la Tatăl Lui ceresc, să ne poată face toate acestea, pentru că bucuria noastră să fie deplină și să ne putem mângâia cu promisiunile Lui în necazurile noastre.⁴

Prin experiențe de acest gen, anabapțiștii au învățat că o „credință neîncercată” nu este o credință reală. Așa cum aurul trebuie să fie încercat în foc, credința trebuie să fie încercată prin suferință. Unul dintre textele preferate ale anabapțiștilor era 1 Petru 1:7; totuși, erau atașați și de Ecclésiasticul 2:5: „Căci în foc se încercă aurul; iar cei care sunt iubiți de Dumnezeu, în proba umilinței.”

Este semnificativ faptul că botezul și Cina Domnului erau interpretate ca simboluri ale suferinței și au fost propovăduite în așa fel încât au devenit acte pregătitoare pentru suferință. Utilizarea botezului ca simbol al suferinței se inspira din faptul că Isus însuși a folosit botezul în același fel, când a afirmat: „Am un botez cu care trebuie să fiu botezat, și cât de mult doresc să se îndeplinească” (Luca 12:50). Cu o altă ocazie, Isus a folosit atât „botezul”, cât și „paharul” ca simboluri ale morții Sale, întrebându-i pe doi dintre ucenicii Lui: „Puteți voi să beți paharul pe care am să-l beau Eu, sau să fiți botezați cu botezul cu care am să fiu botezat Eu?” (Marcu 10:38).

În dimineața de 24 ianuarie 1539, cu câteva ore înainte de a muri „pentru numele și mărturia lui Isus”, Anna din Rotterdam a scris un testament adresat fiului ei; în acest testament, ea s-a referit la asemănarea dintre martiraj și botez, despre care învățase de la Isus:

Fiul meu, iată care sunt învățăturile mamei tale: deschide-ți urechile ca să auzi cuvintele gurii mele (Prov. 1:8). Iată, asăzi voi merge pe calea profetilor, apostolilor și martirilor și voi bea din paharul din care au

⁴ Van Braght, *The Martyrs' Mirror*, pag. 910.

băut el toți (Matei 20:23). Voi merge, spuneam, pe calea pe care a mers Cristos Isus, Cuvântul etern al Tatălui, Cel plin de har și de adevăr, Pastorul oilor, Cel care este Viața; și El a mers pe această cale și nu pe alta, și a trebuit să bea din acest pahar, precum a spus: „Am un pahar din care trebuie să beau și un botez cu care trebuie să fiu botezat și cât de tulburat sunt până acestea se vor împlini!” Acum, după ce a trecut prin toate acestea, El își cheamă oile, iar oile Sale îi aud vocea și îi urmează oriunde merge, căci aceasta este calea spre fântâna adevărată (Ioan 10:27; 4:14). Acesta era drumul pe care călătoreau proroții regești care au venit de la răsăritul soarelui, așa cum citim în Apocalipsa, și au intrat în eternitate, și care a trebuit să bea din acest pahar: (1 Pet. 2:9).⁵

Pentru anabapțiști, botezul nu era atât simbolul unei experiențe trecute, cât un legământ, o angajare a cuiva cu toată ființa lui că-L va urma pe Isus oriunde va merge. Botezul era înțeles ca un jurământ al uceniciei, similar cu jurământul monahal, și ca o pecete care indică o viață nouă.⁶ În acest sens, Pilgram Marčeck scrie că „botezul este pecetuirea noii vieți”, iar Hans Hut spune că „botezul este un semn, un legământ, o parabolă și o aducere aminte a consimțământului, evocând la ce trebuie să se aștepte cineva printr-un botez corect (adică prin suferință)”.⁷

În teologia anabaptistă s-a insistat puternic asupra faptului că botezul este începutul unui drum al cărui sfârșit este martirajul. Acest lucru era afirmat cu tărie de Balthasar Hubmaier, care a luat exemplul lui Isus și a arătat că fiecare credincios este chemat să-L imite pe Isus și să-L urmeze pe același drum; cu siguranță, dacă cineva a fost botezat și murtisește acum adevărul, „necazul, ispita, persecuția și crucea vor urma, împreună cu toate încercările, așa încât omul nu are mângâiere și sprijin decât în Cuvântul lui Dumnezeu, așa cum I s-a întâmplat și lui Cristos după botezul Său (Matei 3)”.⁸

La fel, în *Oglinda martirilor* citim că „Prosperus, în Epigramele lui, îi pune pe martiri și pe candidații pentru botez pe picior de egalitate, când spune: «Botezul sfințește într-adevăr, dar cumuna de martir desăvârșește totul.»”⁹ Autorul comentează că Prosperus „a vrut să spună că cei care erau botezați atunci trebuia să se aștepte la

⁵ Ibid., pag. 453.

⁶ Friedmann, *Theology of Anabaptism*, pag. 135.

⁷ Citat în Friedmann, *Theology of Anabaptism*, pag. 135.

⁸ Citat în Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 207.

⁹ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 190.

martiraj”.¹⁰ Într-o manieră asemănătoare, Conrad Grebel l-a scris lui Thomas Müntzer că „adevărații credincioși creștini sunt niște oi în mijlocul lupilor... și trebuie să fie botezați în durere și în necaz, în încercare, în persecuție, în suferință și în moarte”.¹¹ Hans Hut împărtășea și el această convingere că „botezul înseamnă întotdeauna suferință”.¹²

În acele vremuri, era un lucru binecunoscut că cine era acceptat să se boteze ca adult trebuia să se aștepte să fie persecutat și ucis. Acest fapt în sine a creat nevoia unei pregătiri foarte serioase pentru botez. Într-adevăr, pregătirea pentru botez însemna pregătire pentru moarte: pentru moarte față de păcat și lume, însă în același timp și aproape sigur pentru moartea prin torturi, foc sau sabie. Ca urmare, pentru anabapțiști noțiunea de botez era încărcată cu semnificații mult mai multe și mai adânci decât pentru credincioși de astăzi din Occident. Vorbesc despre „Occident”, pentru că în țara mea botezul adulților înseamnă chiar și astăzi, la sfârșitul secolului al XX-lea, o pregătire în vederea ostracizării, a ridiculizării și persecuției.

Este semnificativ că pentru anabapțiști Cina Domnului era și o lecție practică de suferință, pregătindu-i pe creștini pentru suferința care le stătea înainte. Hans Nider descrie cum se celebră Cina Domnului la o întrunire anabaptistă:

Apoi am celebrat Cina Domnului, vinul și pâinea Domnului, la Augsburg, în 1527. Prin pâine este simbolizată unitatea dintre frați. Acolo unde există multe boabe de grâu care trebuie să fie combinate într-o singură pâine este nevoie în primul rând să fie măcinate și transformate într-o singură făină... lucru care poate fi realizat doar prin suferință. Așa cum Cristos, Domnul nostru drag, a mers înaintea noastră, vrem și noi să-L urmăm. Iar pâinea simbolizează unitatea frăției.

Tot așa și cu vinul: multe boabe de strugure se unesc pentru forma vinului. Acest lucru se întâmplă cu ajutorul preseii, înțelegând aici ca suferință. Astfel, vinul simbolizează și suferința. Prin urmare oricine vrea să fie într-o unire frățească, trebuie să bea din paharul Domnului, căci acest pahar simbolizează suferința.¹³

¹⁰ Ibid., pag. 198.

¹¹ Citat în Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 184.

¹² Citat în Friedmann, *Theology of Anabaptism*, pag. 137.

¹³ Ibid., pag. 140-141.

Pentru a înțelege mai bine teologia anabaptistă a martirajului, trebuie să înțelegem felul în care au interpretat ei lumea în care trăiau și istoria. Anabapțiștii s-au întors la concepția creștină mai timpurie a celor două lumi sau împărțirii aflate în conflict. Una dintre împărțiri este „lumea” aceasta, care este condusă de către „princiful lumii”, adică de Satan; această lume este formată din oameni despărțiți de Cristos, lipsiți de viața lui Dumnezeu. Cealaltă este „împărăția lui Dumnezeu”, ai cărei cetățeni sunt oameni născuți de sus și uniți cu Cristos. Cele două lumi se întrepătrund și coexistă, deși ele au legi, principii și obiective diferite. Aceste două lumi, împărăția întunericului și împărăția luminii, sunt angajate într-un război pe viață și pe moarte; acest război este de asemenea și o bătălie cosmică la care participă fiecare om născut pe acest pământ, care trebuie să aleagă o parte și să lupte alături de ea. Victoria Împărăției lui Dumnezeu este sigură, însă ea nu poate fi realizată fără suferința și martirajul membrilor ei. Având această perspectivă despre lume și viață, anabapțiștii recunoșteau că au o răspundere enormă în acest război cosmic și istoric.

Vorbesc despre un război „istoric”, deoarece anabapțiștii au considerat că toată istoria omenirii este de fapt istoria războiului dintre împărăția luminii și cea a întunericului. Această imagine a istoriei ca scenă colosală pe care are loc conflictul dintre cele două lumi este reflectată de titlul pe care l-a dat T. J. van Braght contribuției sale la istoria martirajului anabapțiștilor: *The Bloody Theater or Martyrs' Mirror of the Defenseless Christians Who Baptized Only Upon Confession of Faith and Who Suffered and Died for the Testimony of Jesus, Their Savior, From the Time of Christ to the Year A.D. 1660* (*Tentralul însângerat sau Oglinnda martirilor creștini lipsiți de apărare care botază numai în urma unei mărturisiri a credinței și care au suferit și au murit pentru mărturia lui Isus, Mântuitorul lor, din vremea lui Cristos și până în anul 1660 d.Cr.*).

În introducerea la această carte masivă, van Braght scrie:

Da, toată Scriptura nu pare a fi altceva decât o carte a martirilor, plină de exemple numeroase și dureroase – conform cărții - dar: fericite – conform spiritului – ale unor martiri sfinți și de nedinit, ale căror suferințe, conflicte și triumfuri au fost consemnate într-o manieră atât de sfântă și de vrednică pe cât se poate imagina. Totuși, sa vorbește în diferite feluri despre ei, după importanța meritelor lor. Unii dintre

ei au suferit și au luptat mult, dar nu cu sângele lor, nici cu moartea; victoria și onoarea lor nu sunt de aceea înfățișate ca urmele de cel mai înalt grad. Dar alții au suferit și au luptat nu numai cu sângele și moartea lor pentru numele Domnului, ci până la cele mai mari dureri și la cea mai amară moarte.¹⁴

Împărțirea lumii în două tabere în conflict continuu una cu cealaltă nu implică doar existența a două tipuri diferite de oameni sau a două națiuni diferite; chiar și în Biserică există această separare între cei care aparțin întunericului și cei care îi aparțin lui Dumnezeu. De fapt, au existat întotdeauna două biserici, și aceasta nu numai în prezent, ci chiar de la începutul istoriei omenirii. Van Braght a explicat aceste lucruri după cum urmează:

După cum există două feluri de oameni, două congregații diferite și două biserici, una a lui Dumnezeu și din cer, cealaltă a lui Satan și de pe pământ; tot așa există și o succesiune sau un progres diferit ce ține de fiecare dintre acestea.

Voim vorbi mai întâi despre Biserica divină și cerească, iar apoi despre ultima menționată.

Biserica divină și cerească, ce este turma sfântă și pusă deoparte și poporul lui Dumnezeu, și-a avut originea pe pământ la începutul lumii, a existat în toate epocile până în prezent și va dăinui până la sfârșitul lumii.¹⁵

Însă care este motivul conflictului dintre aceste două împărțiri? Pentru ce se luptă ele? Ce doresc să realizeze ele? Care este natura victoriei de la capătul acestui conflict? Pentru cel care luptă de partea Împărăției lui Dumnezeu, răspunsul la toate aceste întrebări este unul singur: Adevărul.

La puțin timp după crearea ei, lumea a căzut pradă minciunii. Diavolul, princiful acestei lumi, este „un mincinos și tatăl minciunii... [El] nu stă în adevăr, pentru că în el nu este adevăr” Ioan 8:44. Toți cei care au ajuns sub puterea și stăpânirea lui îl au ca tată al lor. De aceea, ei sunt sub puterea și stăpânirea minciunii și a tot ce este fals, iluzoriu și întunecat. Cristos este adevărul (Ioan 14:6); și El a venit în această lume ca să mărturisească despre adevăr (Ioan 18:37). Dar într-o lume care urăște adevărul și îl respinge prin toate mijloacele, într-o lume care luptă împotriva adevărului prin argumente

¹⁴ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 12.

¹⁵ Ibid., pag. 21.

sofisticate, prin ură și brutalitate, singurul mod în care adevărul poate penetra și străluci, având astfel un impact devastator asupra minciunii, este prin sacrificiu de sine. Adevărul nu se poate manifesta ca adevăr în nici un alt fel decât dacă rămâne consecvent cu sine, chiar dacă acest lucru implică moartea. Adevărul trebuie să se exprime pe sine, el trebuie să mărturisească despre sine și trebuie să-și proclame propriul conținut; apoi trebuie să confirme că el este adevărul prin moarte, prin pecetuirea mărturiei cu sânge. Van Braght exprimă această realitate în mod succint prin următoarele cuvinte:

Martirajele sunt predici eficiente, care mișcă inima și deschid ochii care dorm... Adevărul simplu și pur, confirmat de o viață incendentă, este mijlocul de a învinge greșeala și neadevărul; cei care recurg la armele fittii se trădăază și își arată neadevărata și nepuțința; căci, fiindcă nu pot birui adevărul, ei se străduiesc să exterimine și să zdrobească oamenii, cu scopul de a extermina și zdrobi adevărul.¹⁶

De la bun început, istoria omenirii a fost o încheștare între adevăr, pe de o parte, și minciună, pe de altă parte. Istoria umană în întregime s'a consă dintr-o serie de bătălii date de cei adevărați, bătălii care culminează cu martirajul lor. Căpetenia credinței lor este Cristos, care a trebuit El însuși „să intre în gloria Lui prin multă baifocură, ocară și suferință și în cele din urmă prin cea mai rușinoasă moarte pe cruce”.¹⁷ Acești luptători sunt numiți în mod corect „soldați de sub steagul însăngerat al lui Cristos”; ei toți mășăluiesc sub steagul Lui, căci „crucea este și emblema celor care îl slujesc și îl urmează pe Isus Cristos, Căpetenia credinței”.¹⁸ Rezultatul suferințelor și martirajului acestor luptători curajoși este că lumina adevărului strălucește cu putere prin ei:

Toțuși, acest lucru [persecutaia], în loc să întunece adevărul, a tins să-l lumineze și să-l glorifice și mai mult, așa cum aurul când este pus alături de cupru, înălțimea muntelui alături de valea adâncă și lumina zilei alături de întunericul nopții, pot fi distinse și mai bine; tot așa și cel vrednic de laudă este lăudat, iar cel vrednic de dispreț condamnat. Așa s-a întâmplat în acele vremuri, nu numai cu adevărul care era

¹⁶ Ibid., pag. 360.

¹⁷ Ibid., pag. 357.

¹⁸ Ibid.

atacat, ci și cu aceia care îl apărau, așa cum se va povesti și dovedi în continuare.¹⁹

Un element care se repeta din nou și din nou în mărturiile martirilor anabapțiști era faptul că ei au fost chemați să mărturisească despre adevăr și apoi să pecetuiască această mărturie cu propriile lor vieți. Astfel, Conrad Grebel i-a scris cumnatului său Vadian: „Dacă Dumnezeu va îngădui, voi mărturisi adevărul prin moarte.”²⁰ Iar Joss Kindt a scris din închisoare:

Am auzit că voi fi torturat; căci ei cred că pot obține de la mine toate amănuntele; dar eu am încrederea că Domnul îmi va păzi buzele. De aceea, rugăți-vă Domnului pentru mine, ca El să mă ajute, căci ei sunt însetați de mult sânge; însă nu pot face mai mult decât le permitte Domnul. De aceea mă încredințez în mâinile Domnului și orice lucru pe care îl auziți și care nu este în această scrisoare socotiți-l o minciună. Ca o garanție a adevărului, sper să pecetuiesc această scrisoare cu sângele meu.²¹

În ultima scrisoare pe care a scris-o înainte de a fi martirizat, Kindt a ajuns la concluzia că argumentele verbale nu sunt de nici un folos și că numai martirajul îi va confirma mărturia: „Aflați că sunt atât de bine dispus, încât mi-ar fi imposibil să descriu bucuria sau fericirea pe care o simt și sper că pecetea acestei scrisori va fi stingerea trupului meu.”²²

Un alt martir, Hendrick Alewijns, a scris: „S-a terminat acum și trebuie să mă elbererez de toate și să mă pregătesc să mor, cred eu, în patru zile. Și iată, copiii mei iubiți, mă bucur de acest lucru și sunt fericit în Domnul, și am încrederea că nu-mi voi cruța trupul pentru adevăr, ci îl voi aduce în înclinare ca pe o jertă vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu.”²³

Braght însuși, comentând pe marginea acestor scrisori scrise de către martiri la scurt timp înainte de a merge la moarte, spune: „Găsim în scrierile lor multe lecții de evlavie, învățăături ziditoare și îndemnuri mângâietoare scrise în temnițe întunecoase, grăbit și neglijent, din cauza neajunsurilor și cu materiale puține, dar

¹⁹ Ibid., pag. 364.

²⁰ Citat în Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 209.

²¹ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 543.

²² Ibid., pag. 546.

²³ Ibid., pag. 757.

pecețuite cu cea mai glorioasă pecete, propriul lor sânge. Cuvintele au putere și greutate când adevărul lor este confirmat și atestat prin faptă.²⁴

Pentru anabapțiști, așa cum am văzut, această lume era teatrul unui război între împărăția luminii și împărăția întunericului. În acest război, martirul este „soldatul credincios al lui Dumnezeu”. Conceptul este identic cu cel din primele secole ale Bisericii creștine, numai limbaajul și imaginile războiului s-au schimbat, reflectând viața din perioada medievală. Stauffer explică această schimbare de vocabular:

În locul „atletului” din „agon”-ul grecilor și romanilor, apare acum cavalerul pe calul său de război, iar în locul arenei, turnirul sau câmpul de luptă. În acest sens, anabapțiștii vorbesc despre „viața pe pământ ca un război neîntrerupt”, un „război al Crucii”, așa cum îi numește Menno Simons, care trebuie dus până la capăt. Martirajul, bineînțeles, nu este nicodată o problemă de slăbiciune, ci mai degrabă de putere. „Numai un erou este în stare să meargă pe calea martirajului.”²⁵

Trecând printr-o perioadă atât de lungă de suferință și dând atât de mulți martiri, anabapțiștii au fost în stare să observe impactul martirajului atât asupra oamenilor din lume, cât și asupra celor din Biserică. Menno Simons, în cartea lui intitulată *Crucă Sfinților*, o sistematizare a învățăturii anabapliste cu privire la suferință și martiraj, a ajuns la această judicioasă formulare a efectelor acestora:

Vedeți, vrednicii mei frați, dacă vă purtați în acest fel în necazurile și încercările voastre, dacă beți cu răbdare din paharul Domnului, dacă mărturișiți despre Cristos Isus și Cuvântul Său cel sfânt prin cuvânt și faptă, dacă permiteți cu statornicie să fiți duși la măcel ca niște miei slabi de dragul mărturiei lui Cristos, atunci Numele Domnului va fi lăudat în voi și va fi făcut sfânt și glorios, numele sfinților vor fi revelate, împărăția cerurilor va fi lărgită, Cuvântul lui Dumnezeu va fi făcut cunoscut, iar sârmăni voștri frați mai slabi în Domnul vor fi înălțați și învățați prin curajul vostru.²⁶

²⁴ Ibid., pag. 356.

²⁵ Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 200.

²⁶ Menno Simons, *The Cross of the Saints*, în *The Complete Writings*, trad. engl. L. Verdult, ed. J. C. Wenger, Scottdale, Pa, Herald Press, 1966, pag. 620.

Van Braght descrie și mai pe larg efectele morții martirilor asupra fraților și a celor neconvertiți:

Ei au fost înzestrați cu o asemenea putere încât nici măcar tortura crudă și inumană nu a putut storce de la ei numele fraților lor astfel încât, umpluți de dragoste divină și fățească, ei și-au sacrificat trupurile pentru frații lor. Frățietatea întreagă a fost atât de înflăcărată cu zel și cu iubire prin aceasta, încât fiecare, disprețuindu-le pe cele pământiești și privind spre cele cerești, își pregătea inima pentru suferințele prin care treceau frații lui și de care el însuși era amenințat în fiecare zi. Ei nu dădeau înapoi de la nici un pericol, cum ar fi adăpostirea tovarășilor de credință, vizitarea acestora în temniță, mergeau cu îndrăzneală la locul execuției și îi mângâiau și înfăreau cu cuvinte din Scriptură. Tiranii s-au simțit învinși în planul lor; ei au crezut că pot să-i facă pe creștini să comită apostazie, dar ei i-au făcut să fie siguri de mântuirea lor; au crezut că vor putea să-i distrugă și să-i nimicască pe cei care li se împotriveau, dar din contră, au ridicat și mai mulți împotriviți; căci mulți dintre spectatori, în fața sunetului spectacol al uciderii unor oameni care erau înofensivi și aveau o faimă și un nume bun și care ar fi murit mai degrabă decât să-l hulească pe Dumnezeu, au fost puși pe gânduri și îndemnați să cerceteze lucrurile și în cele din urmă să se convertească.²⁷

Acest impact al morții martirilor asupra maseilor a fost perceput până și de către autoritățile persecutoare. În 1529, castelanul Alzey din Palatinat a ajuns în pragul disperării și a exclamat: „Ce să mă fac? Cu cât mai mulți condamn și execut, cu atât devin mai numeroși.”²⁸

Aici trebuie să ne întrebăm: Ce i-a determinat pe acești creștini să fie atât de curajoși, gata să sufere, și puternici în fața torturilor și a morții? Anabapțiștii înșiși ne-au dat răspunsul: ei au descoperit în Scripturi măreția răsplătirii cerești pentru cei care acceptă să umble pe calea crucii – calea suferinței și a morții. Anabapțiștii au adunat aceste texte din Sfintele Scripturi, le-au învățat pe de rost și și-au întemeiat toată existența pe ele. Astfel citim că Hans Hut a mărturisit cu ocazia judecării sale la Augsburg în 4 noiembrie 1527, că „și-a întocmit crezul pe baza Scripturii spre consolarea celor care sunt persecutați, astfel încât să poată înțelege răsplata care le va fi dată în lumea viitoare.”²⁹

²⁷ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 355-356.

²⁸ Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 200.

²⁹ Citat în Friedmann, *Theology of Anabaptism*, pag. 107 (subl. ns. I. T.).

Am citat deja din belșug din cartea lui Van Braght, *Oglinda martirilor*, o carte enormă care include o vastă colecție de scrisori din închisoare, scrise de unii anabapțiști la numai câteva zile sau ore înainte de execuția lor. Aceste scrisori erau adresate de obicei soțului sau soției, părinților sau copiilor, sau Bisericii. Ceea ce ne impresionează la aceste scrisori este că aproape toate sunt compuse în principal din citate biblice. Uneori găsim pagini întregi pline cu versete din Scriptură care vorbesc despre felul în care trebuie să-L urmăm pe Isus la cruce și despre răscălțirea care-i așteaptă pe cei care îl urmează în acest fel. Van Braght folosește un stil similar în introducerea lui, atunci când ne spune că persecuțiile și torturile:

au fost pentru ei niște plăceri dulci și destinderi în Domnul, căci ei știau că ele se vor preface într-un prilej de bucurie pentru ei, deoarece este scris: „Ferice de voi care plângeți acum, pentru că voi veți râde!” Luca 6:21. Din nou: „În împărăția lui Dumnezeu trebuie să înțâm prin multe necazuri.” Fapte 14:22. Iar în alt loc: „Dacă răbdăm, vom și împărăși împreună cu El.” 2 Tim. 2:12. Acest lucru i-a făcut să spună împreună cu apostolul: „Căci întruistările noastre ușoare de o clipă lucrează pentru noi tot mai mult o greutate veșnică de slavă.” 2 Cor. 4:17. „Eu șocotesc că suferințele din vremea de acum nu sunt vrednice să fie puse alături cu slava viitoare, care are să fie descoperită față de noi.” Rom. 8:18. „Căci dacă trăim, pentru Domnul trăim; și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci, fie că trăim, fie că murim, noi suntem ai Domnului.” Rom. 14:8 etc.³⁰

Apoi, Van Braght ne spune că meditația anabapțiștilor la pasajele din Scriptură care vorbesc despre lucrurile viitoare „au născut în sufletele lor un dor nespus după bogățiile viitoare, astfel încât au fost făcuți să le privească pe cele de acum ca pe niște lucruri fără însemnătate și să le uite”, în consecință, „sufletele lor au fost cuprinse de niște făcări mult mai puternice decât corpurile lor, care treceau prin foc, deși acestea din urmă au fost prefăcute în cenușă.”³¹

Cerul era privit de către anabapțiști ca un loc care trebuie câștigat prin luptă. Persecuția, tortura și martirajul nu erau decât asaltul final îndreptat împotriva fortăreței. Van Braght scrie: „Ei au cucerit prin forță Patria lor binecuvântată, Canaanul bogat în lapte,

adevărată țară promisă în care curge miere.”³² El dezvoltă această temă, spunând:

Timutul pe care l-au cucerit este orașul plin de toate lucrurile bune, sau noul și cerosul Ierusalim, ale cărui temelii sunt din tot felul de pietre prețioase, porțile din perle, iar străzile din aur, asemănător cu sticla transparentă. Ei l-au cucerit prin forță, pentru a-l poseda pentru totdeauna;... Onoarea pe care au obținut-o prin victoria lor este una veșnică, bucuria lor este una nesfârșită; cununile triumfale care li s-au dat sunt cununii eterne și cerești. Aici nu este nevoie de morminte, piramide sau obeliscuri pentru a le onora trupurile moarte; fiindcă sufletele lor au fost onorate de Dumnezeu și ei au găsit odihnă sub altarul lui Dumnezeu, locul tuturor martirilor binecuvântați.³³

Jan Van Kuyck, din a cărui scrisoare am citat mai înainte, și-a încheiat mesajul din temniță cu aceste cuvinte superbe și triumfătoare: „Adio, unica mea fiică; tatăl tău preaiubit va fi încoronat ca rege de către Domnul nostru drag. De aceea resemnează-te și fi o fiică ascultătoare, și citește cu răvnă Sfânta Scriptură. Trăiește după învățătura ei și ne vom întâlni din nou și ne vom bucura pentru totdeauna, la nesfârșit. Amin.”³⁴

Un alt mijloc prin care mișcarea anabapțiștii își echipa și pregătea membrii pentru suferință și martiraj erau imnurile. Stauffer vorbește astfel despre valoarea imnurilor anabapțiște:

Majoritatea imnurilor sunt imnuri ale martirilor, ceea ce înseamnă fie că ele sunt compuse de către martirii înșiși cu puțin timp înainte de execuția lor, fie că vorbesc despre ultimele ore ale martirilor sau despre diferitele persecuții pe care le-a înfruntat Biserica. Marii mărturisitori ai credinței din trecut, și mai presus de orice Isus Cristos însuși, sunt subiectul multor imnuri. Folosind aceste cântec de imnuri an după an, Biserica a devenit foarte conștientă de faptul că este înconjurată de o întreagă oaste de mari martiri și că trăiește într-o atmosferă de mărturisire.³⁵

În concluzie, anabapțiștii cultivau în ei înșiși nu numai o atitudine favorabilă martirajului, ci și o pasiune pentru el cu ajutorul următoarelor practici: prin studierea Bibliei, văzută ca o

³² Ibid., pag. 7.

³³ Ibid., pag. 353.

³⁴ Ibid., pag. 911.

³⁵ Stauffer, „Anabaptist Theology”, pag. 165.

³⁰ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 7.

³¹ Ibid.

istorie a martirajului; prin pregătirea lor specială pentru botez, înțelegă ca o pregătire pentru suferință și moarte; prin celebrarea Cinei Domnului, interpretată ca un simbol al suferinței și martirajului, și prin cântarea unor imnuri scrise de martiri sau despre ei.

Îl auzim pe van Braght exclamând plin de respect și admirație: „Ah, cât de des mi-am dorit să fi fost tovarăș cu ei!”³⁶ Prin aceste cuvinte, van Braght a exprimat dorința înflăcărată, pe care o împărtășea cu toți anabapțiștii, aceea de a fi găsit vrednic de marea onoare de a suferi și de a muri pentru Cristos.

Perioada care a urmat după marea persecuție anabapțiștii este rezumată cu competență de către soții Hefley în cartea lor *By Their Blood*, publicată în 1964:

Pe la sfârșitul secolului al XVII-lea persecuția violentă a protestanților s-a încheiat în cele mai multe țări din vestul Europei. Pe măsură ce spiritele s-au potolit, a scăzut și interesul lor pentru martiraj și interpretarea lui. De atunci încolo teologii protestanți nu au mai fost preocupati de integrarea unei teologii a martirajului în sistemele lor teologice.

În secolul al XIX-lea, când mișcarea misionară modernă a început să se dezvolte, unii misionari au fost martirizați ici și colo. Indigenii care se încreștinau au început să fie persecutați și martirizați. Deși există cărți care relatează aceste martiraje, ele nu conțin o gândire teologică nouă.

Secolul al XX-lea a explodat în persecuții aproape pe toate continentele. Nu este vorba doar de martiraje individuale, ci de uciderea în masă a creștinilor și de apariția unor enorme lagăre de muncă destinate exterminării lor în multe locuri de pe planetă. În 1964 s-a făcut afirmația că acest secol a dat mai mulți martiri creștini decât toate celelalte nouăsprezece secole luate la un loc.³⁷

Carnagiul continuă. Chiar acum au loc persecuții, suferințe de nedescris și numeroase martiraje eroice în multe țări de pe glob. Cu toate acestea, noi n-am avut până acum o învățătură sistematică despre sensul, valoarea, scopul și rezultatul final al suferinței și al martirajului. Isus Și-a pregătit ucenicii special pentru martiraj și acesta este motivul pentru care a produs niște ucenici atât de

³⁶ Van Braght, *Martyrs' Mirror*, pag. 5.

³⁷ James Hefley și Marti Hefley, *By Their Blood: Christian Martyrs of the 20th Century*, Milford, Mich., Mott Media, 1979, pag. 589.

puternici. Noi nu ne pregătim noi convertiți pentru martiraj și de aceea producem niște creștini atât de slabi.

Acest studiu a fost întreprins atât pentru că eu însumi m-am confruntat cu martirajul, cât și pentru că Biserica creștină de azi are foarte mare nevoie de o abordare sistematică a acestui subiect crucial. Acum că am văzut ce are Biblia de spus despre el și am examinat ce au crezut și experimentat creștinii de-a lungul secolelor în legătură cu el, suntem în stare să tragem propriile noastre concluzii. Bazându-mă pe această trecere în revistă a ideilor, voi elabora acum ceea ce consider eu că este o teologie biblică a suferinței, a martirajului și a răsplătirii în cer.